

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: Bøgeskoven

Citation: Jacobsen, J. P.: "Bøgeskoven", i Jacobsen, J. P.: *Samlede Værker V Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup*, udg. af Morten Borup ; Georg Christensen , 1924-29, s. 381. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacob05val-shoot-workid57026/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Værker V Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

BØGESKOVEN

Overfor et Digterværk gaar det En vel i Almindelighed saaledes at man kun bliver paavirket af de Stemninger man selv har gennemlevet og kun bliver slaaet af de psykologiske Træk man kjender af egen Erfaring og det gaaer En paa samme Maade overfor Naturen, man seer kun det man kjender, man finder kun det man aner. Kjender jeg ikke de Love efter hvilke et Træes Grene og Blade ere stillede, saa seer jeg kun en Stamme og en Krone, men jeg faaer intet Indtryk af Træets Arkitektur, og veed jeg ikke hvorledes Lyset og andre udvortes Forhold indvirke paa Træet kan jeg heller ikke faa nogen Forstaaelse af de enkelte Træindivider. Man siger nok at Folk ikke kan se Skoven for lutter Træer, men det er meget almindeligere at de ikke kan se Træerne for lutter Skov.

Den Opgave der paa disse Blade skulde søges løst er nu netop den at lære Dem de mangfoldige Love at kjende efter hvilke Planten lever sit stille Liv.

Det er tidligt paa Foraaret, Skoven er endnu ikke udsprungen, men det vil ikke vare længe, thi i de sidste Dage har det

været ganske mildt i Vejret. Fuglegræssets frodige, grønne Plumager brede sig stærkt i alle Haver, den evindelige Brandbæger er slet ikke sjelden langsmed Vejen og inde paa Marken lyser hist og her en Tvetands purpurrøde Blomsterkrandse frem mellem de vintermørke Blade.

Vi gaa ind i Skoven, bort fra Vejen, ind mellem Træerne, gjennem det raslende Løv hen til en stor, kraftig Bøg; vi seer op i dens brune Grenvirvar og hist og her opdage vi nogle mørke, piggede, kugleformede Legemer, der vise os at Bøgen har baa-ret Frugt ifjor, det er nemlig de Kapsler i hvilke Frøet har siddet. Saa give vi os til at undersøge Skovbunden. Det tykke Løvlag har, saasnart vi ere komne lidt ned i det, endnu Vinterfugtigheden i sig, og mange Steder ere Bladene fæstede til hinanden ved hvide, bløde, fine Traade af hvilke der en Gang senere vil vokse en hel Svampeskov frem; dybest nede i Løvlaget er der fuldt af smaa krumme gulgrønne Skud, det er det kommende Flor af Anemoner og Lærke-sporer; mellem alt dette finde vi ogsaa hvad vi søge: Bøgens Frø, Bog som man kalder det. Det er stort, trekantet, spidst i den ene Ende og afrundet i den anden, er omgivet af en haard, brun Frøskal og indeholder en hvid, nødagtig Kjerne, der er dannet af to ind i hinanden foldede, kjødede Kim-blade og en Kimknop, der har sin Plads i Frøets spidse Ende og er indesluttet af Kim-

bladenes nederste Del. Kimbladenes Foldning seer man bedst ved at skjære Frøet igjennem paa Tværs, man faaer da en Labyrinth som den Fig. .. udviser.

Dette Frø som vi have fundet mellem det visne Løv er i Løbet af Sommeren ifjor, selvandet, vokset og blevet stort indesluttet i en af de piggede Kapsler, Fig. .., og da det om Efteraaret var bleven helt udviklet, modent, aabnede Kapselen sig med fire Klapper, Fig. ... Frøene faldt til Jorden og den tomme Frugtskaal, Boghasen, faldt enten sidenefter selv eller blev hængende deroppe som dem vi før opdagede i Træets Top. Frøet har saa ligget roligt Vintren over, men nu da Vaarvarmen er kommen er ogsaa Vintersøvnen forbi, det opsuger Fugtighed fra sine Omgivelser, svulmer op og Kimknoppen fortsætter sin i Oktober forrige Aar standsede Vækst, dens Rodende gjenembryder Frøets Spids, vokser stærkt til og er trængt langt ned i Jorden førend Kimbladene have faaet Magt til at skyde Frøskallen af sig. Dog er Kimbladene ikke ledige, der foregaaer en stor Forandring i deres Indre idet den fede Olie, de før Spiringen indeholder, forsvinder og erstattes af Stivelse og Bladgrønt. Endelig kaste de Frøskallens brune Ham, udfølge deres store grønne Flader og midt imellem dem sees Kimknoppens Topende med dens tæt sammenfoldede, smaa Bøgeblade, Fig. ... Der er neppe nogen dansk Plante der har saa

store Kimblade som Bøgen saa det ligger lige for Haanden at spørge om hvad Nytte den da har af disse stærktudviklede Organer. I Almindelighed suge Planterne jo deres Næring opløst i Vand gennem Roden, det saaledes optagne raa Næringsstof skal nu fordøjes, d. v. s. omdannes saaledes at det kan gaa over til at blive Dele af Plantens Vævsystemer ganske paa samme Maade, som Dyrenes Næring gaaer over til at blive Kjød og Blod i Dyrets Legeme. Dette opnaaes nu ved at Næringsstoffet gennemgaaer en Række kemiske Processer der udføres ved Lysets og den atmosfæriske Ifts Hjælp. De Organer gennem hvilke Lyset og Iften navnlig indvirke paa Planten er Bladene, jo større derfor den samlede Bladflade er jo bedre Fordøjelse hvilket er det samme som, jo større Evne til Vækst og Fremgang. Da nu Bøgens egenlige Blade i det første Aar ere faa og smaa og da Hovedmassen af Bøgens Frø falde indenfor Modertræets Skygge og de deraf opvoksede Planter altsaa blive temmelig sparsomt betænkte med Paavirkning af Lys vil man let kunne indse at de store Kimblade i høj Grad forbedre den unge Bøgs Fremtidsudsigter.

Nogle Dage efter at Kimbladene have foldet sig fra hinanden udfolder ogsaa det andet Bladpar sig og i Løbet af Sommeren bliver Stænglen de sidder paa en to, tre Tommer høj, (undertiden dannes der et tre-

die Blad over disse) og imellem disse to Blade dannes der en Knop der saaledes afslutter Stænglen. Efteraaret kommer, Kimbladene og de to Løvblade falde af. Næste Foraar aabner Knoppen sig, udfolder sine Blade og Stænglen bliver en tre fire Tommer højere og afslutter sig igjen i en Knop og saaledes bliver Bøgen ved at vokse til den er en fem seks Aar gammel, saa begynder Længdevæksten at gaa hurtigere for sig og stiger stadig til Træet naaer en Alder af 45 Aar. I det 60. Aar blomstrer Bøgen. Fra det 80de Aar begynder Længdevæksten at tage af og har Træet naaet de 100 Aar standser den næsten, og hvad Væksten i Tykkelse angaaer begynder denne allerede at tage af fra det 60. Aar. Bøgen bliver derfor hverken særlig stor eller særlig gammel. 300 Aar er det allerhøjeste, men i Almindelighed begynder den at blive trødsket i Kjernen i en Alder af 150 Aar og dør saa efterhaanden bort ovenfra nedefter.

Her er nu i de allergroveste Hovedtræk fortalt om Bøgens Vækst og Udvikling igjennem Tiden i Almindelighed; vi skulle nu ogsaa se den i dens Forhold til det enkelte Aar, til de enkelte Aarstider, men forinden vi kunne give os i Lag dermed maa vi gaa noget nærmere ind paa Bøgens Bygning.

Alle de enkelte Dele af hvilke en af de højere Planter bestaaer er enten Akse, Blad eller Haar.

Aksen er saa igjen enten en Akse af før-

ste eller anden Orden eller tredie, fjerde, femte osv. Aksen af 1. Orden er Kimaksen eller den udviklede Kimakse, den falder saa i to Dele: den overjordiske Akse og den underjordiske. Den underjordiske er Rodens Akse, den overjordiske Stænglens. De Stængeldele der udgaar fra en Akse af 1. Orden er Akser af 2. Orden, de Stængeldele, der gaa fra en Akse af 2. Orden, er Akser af 3. Orden osv. Hos en Bøg er saaledes det vi kalde Stammen (Hovedstammen) en Akse af første Orden, dennes Hovedgrene Akser af 2. Orden, disses Grene Akser af tredie Orden, Kvistene paa dem igjen Akser af fjerde Orden o. s. fr. ....